

กลยุทธ์การใช้กีฬาไก่ชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก*

STRATEGIES FOR USING GAMECOCK SPORT TO PROMOTE CULTURAL TOURISM IN NAKHON NAYOK PROVINCE

สุทธิชัย ศรีค่านวน*, วิจิต อิมารมณ, คณิต เขียววิชัย

Suttichai Srikhumnuat*, Vichit Imarom, Kanit Kheovichai

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม ประเทศไทย

Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand

*Corresponding author E-mail: milk.kc34@gmail.com

*Tel: 065-510-9888

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การใช้กีฬาไก่ชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของกีฬาชนไก่ในฐานะทุนวัฒนธรรม พัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยว และประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีโดยการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและเชิงคุณภาพสนับสนุน การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวหรือเข้าชมกิจกรรม กีฬาชนไก่ในจังหวัดนครนายก จำนวน 400 คน จากประชากรทั้งหมดที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน โดยใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีการรับรู้และให้คุณค่ากับมรดกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$) รวมถึงมีความต้องการสัมผัสประสบการณ์การเรียนรู้ภูมิปัญญาการเลี้ยงไก่ชนมากกว่าเพียงการเข้าชมการแข่งขัน ($\bar{X} = 4.15$) ขณะที่ภาพลักษณ์และความปลอดภัยทางชีวภาพ (Bio-security) ของสนามยังเป็นข้อกังวลและจุดอ่อนสำคัญ ($\bar{X} = 2.80$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงช่องว่างในการพัฒนาอย่างชัดเจน การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ (เช่น เจ้าของสนามไก่ชน ราษฎรชาวบ้าน) จำนวน 8 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิระดับนโยบาย (เช่น นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ) จำนวน 8 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า ไก่ชนนครนายกมีศักยภาพด้านสายพันธุ์และสมุนไพร แต่มีข้อจำกัดด้านภาพลักษณ์ จึงเสนอให้ใช้มาตรฐาน มอก. เอส 189-2567 เพื่อสร้างความเชื่อมั่น พร้อมสังเคราะห์ 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การยกระดับ อัตลักษณ์ การท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ การจัดการร่วมโดยชุมชน และนโยบายรับผิดชอบ เพื่อเปลี่ยนพื้นที่สีเทาสู่พื้นที่วัฒนธรรมสร้างสรรค์ และผลักดันภูมิปัญญาไทยเป็น Soft Power ที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: กลยุทธ์การใช้กีฬาไก่ชน, ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ทุนวัฒนธรรม, การประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์

Abstract

This research on Strategies for Using Gamecock Sport to Promote Cultural Tourism in Nakhon Nayok Province aims to analyze the potential of gamecock sport as cultural capital, develop tourism strategies, and evaluate the feasibility of these strategies. The study employed a mixed-methods research approach, primarily utilizing a quantitative design supported by

qualitative methods. Quantitative data was collected using questionnaires from a sample of 400 tourists with experience visiting or attending gamecock sporting events in Nakhon Nayok Province, drawn from an unknown population size. The statistics used for data analysis included percentages, means, and standard deviations. The results revealed that tourists recognized and valued the cultural heritage and traditional wisdom at the highest level ($\bar{x} = 4.40$), expressing a stronger desire to experience and learn the traditional wisdom of gamecock husbandry rather than merely watching the competitions ($\bar{x} = 4.15$). Conversely, the stadiums' current public image and biosecurity remained major concerns and critical weaknesses ($\bar{x} = 2.80$), clearly demonstrating a development gap. Qualitative data was gathered through in-depth interviews with key informants, comprising 8 local stakeholders (e.g., gamecock stadium owners, local sages) and 8 policy-level experts (e.g., academics, specialists). The qualitative findings indicated that Nakhon Nayok gamecocks possess significant potential in terms of breeds and herbal sciences but face limitations regarding public image. Therefore, implementing the TIS-S 189-2567 standard was proposed to build public trust. Consequently, four strategies were synthesized: elevating identity, learning tourism, community-based collaborative management, and responsible policy. Ultimately, this research proposes transforming grey areas into creative cultural spaces, driving Thai traditional wisdom as a Soft Power to generate economic value sustainably.

Keywords: Gamecock Sport Strategies, Cultural Tourism Promotion, Cultural Capital, Strategy Feasibility Evaluation

บทนำ

กีฬาชนไก่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความผูกพันกับอัตลักษณ์ของคนไทยมาช้านานตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งในปัจจุบัน การขับเคลื่อนกลยุทธ์การใช้กีฬาชนไก่ไม่ได้เป็นเพียงการจัดการแข่งขันเพื่อความบันเทิง แต่ยังรวมถึงการเชื่อมโยงแนวปฏิบัติที่ ในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อลบภาพลักษณ์ของการพนันกีฬาชนไก่เปรียบเสมือน “ระบบนิเวศทางวัฒนธรรม” ที่รวบรวมศาสตร์แขนงต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ทั้งด้านพันธุกรรม สัตว์ ภูมิปัญญาการบริหารสัตว์ด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน และจารีตประเพณีนักสู้ที่เน้นความซื่อสัตย์และจริยธรรม ทั้งนี้ การใช้กลยุทธ์เพื่อจัดการกีฬาสัตว์พื้นบ้านให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องนำมาตรฐานสากลและแนวปฏิบัติที่ดีด้านสวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare) เข้ามาปรับใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Nye, J. S. เกี่ยวกับซอฟต์แวร์ (Soft Power) ที่อาศัยเสน่ห์ของวัฒนธรรม (Cultural Attraction) และค่านิยม (Values) ที่สอดแทรกอยู่ในวิถีชีวิต (Nye, J. S., 2004)

นับตั้งแต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับหมุดหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นการท่องเที่ยวคุณค่าสูงและมีความยั่งยืน ประกอบกับนโยบายการขับเคลื่อน Soft Power ของรัฐบาลที่เน้นการดึงศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ วิธีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่พบในพื้นที่ชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ มักให้ความสำคัญกับการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการ เพื่อทำลายกำแพงแห่งการรับรู้เดิม โดยเปลี่ยนการนำเสนอจากเรื่องผลแพ้ชนะมาเป็นการใช้เรื่องเล่า (Storytelling) ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตแห่งความเมตตาในการเลี้ยงดู ชุมชนต้นแบบหลายแห่งสามารถสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกิจกรรมทางวัฒนธรรมเข้ากับฟาร์มสมุนไพรและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทำให้เกิดการกระจาย

รายได้แบบทวีคูณ (Multiplier Effect) ไปยังภาคส่วนอื่น ๆ และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่ม Millennials และ Gen Z ที่ให้ความสำคัญกับจริยธรรมและแหล่งที่มาของวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

ในบริบทของจังหวัดนครนายก มีข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์จากการเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างภาคกลางและภาคตะวันออก มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ทำให้การวิเคราะห์ศักยภาพของกีฬาสายน้ำในฐานะทุนวัฒนธรรมของจังหวัดพบว่า พื้นที่ที่มีทุนทางชีวภาพที่สำคัญ คือ โกล่นสายพันธุ์นครนายกและศาสตร์สมุนไพรพื้นบ้าน อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครนายกกลับพบสภาพปัญหาสำคัญ คือ สนามกีฬาขนาดใหญ่ในปัจจุบันยังขาดการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มาตรฐาน ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของสนามในพื้นที่ยังไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพที่มีกำลังซื้อสูงได้อีกทั้งยังมีข้อจำกัดอย่างยิ่งในด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยทางชีวภาพ (Bio-security) ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงทำให้สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วไปและผู้เข้าชมลดลงอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ กีฬาโกล่นในปัจจุบันจึงต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ด้านความชอบธรรมทางสังคม (Social Legitimacy) โดยมีกฎหมายในฐานะพื้นที่ที่สืบทอดมาโดยพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 และถูกวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นด้านสวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare) ทัศนคติทางสังคมเหล่านี้กลายเป็นปราการสำคัญที่กั้นขวางไม่ให้กีฬาโกล่นยกระดับขึ้นเป็น “ทุนวัฒนธรรมสร้างสรรค์” ด้วยข้อจำกัดและข้อกังวลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นในการนำมาตราฐาน มอก. เอส 189 - 2567 (มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเอส สำหรับการบริการสนามกีฬาโกล่น) มาประกาศใช้เป็นกรอบเกณฑ์และเครื่องมือเชิงกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาสถานประกอบการในพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อสร้างระบบการจัดการที่โปร่งใส ยืนยันความปลอดภัยทางชีวภาพ (Bio-security) สุขอนามัย และการจัดการสวัสดิภาพสัตว์ที่ถูกต้องตามหลักสากล ซึ่งความจำเป็นในการบังคับใช้มาตรฐาน มอก. เอส นี้ จะเป็นกลไกหลักและจุดเปลี่ยนสำคัญในการทำลายกำแพงทัศนคติทางสังคม แก่ไข Pain Point ด้านภาพลักษณ์พื้นที่สืบทอด และสร้างความเชื่อมั่น (Trust) ตลอดจนความมั่นใจให้แก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพต่อการเข้ารับบริการสนามกีฬาโกล่นในจังหวัดนครนายกอย่างเป็นรูปธรรม ตามทฤษฎีของ Bourdieu, P. ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนในจังหวัดนครนายกมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (Bourdieu, P., 1986) และเป็นใบเบิกทางสำคัญในการสร้างความชอบธรรมให้แก่การท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกในระดับสากล การขับเคลื่อนกลยุทธ์กีฬาโกล่นในจังหวัดนครนายกยังมีความสอดคล้องอย่างมีนัยสำคัญกับ โมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) ของรัฐบาล โดยเฉพาะในมิติของเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-economy) ที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม การเพาะเลี้ยงโกล่นและการใช้สมุนไพรท้องถิ่นถือเป็นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพสูงสุด หากสามารถบูรณาการเข้ากับระบบการจัดการสมัยใหม่ จังหวัดนครนายกจะสามารถก้าวข้ามการเป็นเพียงเมืองทางผ่าน สู่การเป็นจุดหมายปลายทางแห่งการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม (Learning Destination) ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

จากศักยภาพและสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหัวข้อเรื่องกลยุทธ์การใช้กีฬาโกล่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก ในการศึกษาครั้งนี้ ด้วยข้อจำกัดและข้อกังวลด้านภาพลักษณ์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการนำมาตราฐาน มอก. เอส 189-2567 (มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเอส สำหรับการบริการสนามกีฬาโกล่น) มาประกาศใช้เป็นกรอบเกณฑ์เชิงกลยุทธ์ เพื่อยืนยันความปลอดภัยทางชีวภาพและสร้างความเชื่อมั่น (Trust) ตลอดจนความมั่นใจให้แก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ การเปลี่ยนสนามโกล่นให้เป็นพื้นที่กลางทางวัฒนธรรม (Cultural Common Space) ผ่านกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะช่วยหาจุดสมดุลที่ลงตัวระหว่างการอนุรักษ์จารีตประเพณีดั้งเดิมกับการพัฒนาตามมาตรฐานโลกสมัยใหม่ เพื่อยกระดับจังหวัดนครนายกให้ก้าวข้ามการเป็นเพียงเมืองทางผ่าน สู่การเป็นจุดหมายปลายทางแห่งการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม (Learning Destination) ที่สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของกีฬาชนไก่ในฐานะทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครนายก
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การใช้กีฬาชนไก่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครนายก
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การใช้กีฬาชนไก่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การใช้กีฬาชนไก่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้รูปแบบเชิงสำรวจเป็นพื้นฐานแล้วตามด้วยการขยายความเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งพฤติกรรมในวงกว้างและมิติเชิงลึกของภูมิปัญญา โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กระบวนการคัดกรองและการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- 1.1 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ ประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน โดยมีกระบวนการคัดกรอง คือ ต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวหรือเข้าชมกิจกรรมกีฬาชนไก่ในจังหวัดนครนายก ผู้วิจัยคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตร Cochran ได้ 400 คน กระบวนการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน เริ่มจากการสุ่มพื้นที่ 4 อำเภอ จากนั้นสุ่มแบบโควตา (Quota) อำเภอละ 100 คน และปิดท้ายด้วยการสุ่มแบบสะดวก ณ สนามกีฬาชนไก่

- 1.2 กลุ่มประชากรสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 16 คน กระบวนการ คัดกรองและการได้มา ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ตรง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 8 คน (เช่น เจ้าของสนามกีฬาชนไก่มาตรฐาน, เจ้าของฟาร์ม, ราษฎรชาวบ้าน) และ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิระดับนโยบาย 8 คน (เช่น ตัวแทนสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, ผู้เชี่ยวชาญด้านกลยุทธ์ภาครัฐ)

2. การสร้างเครื่องมือวิจัย ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- 2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital), ทฤษฎี Soft Power, ทฤษฎีเศรษฐกิจเชิงประสบการณ์, และมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสำหรับการบริการสนามกีฬาชนไก่ (มอก. เอส 189-2567) เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดและสร้างข้อคำถาม

- 2.2 สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ นำกรอบแนวคิดมาพัฒนาร่างเครื่องมือ จากนั้นนำไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อหาค่า IOC (คัดเลือกข้อที่มีค่า 0.67 ขึ้นไป)

3. เครื่องมือในการวิจัย ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

- 3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ มีโครงสร้าง 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล 2) พฤติกรรมการท่องเที่ยว 3) ความคิดเห็นต่อศักยภาพของกีฬาชนไก่ 5 ด้าน (ใช้มาตรวัด Likert Scale 5 ระดับ) และ 4) ข้อเสนอแนะ

- 3.2 การสังเกตการณ์ (Observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์สภาพแวดล้อมและการจัดกิจกรรมในพื้นที่จริง พร้อมทั้งใช้การจดบันทึกภาคสนาม เพื่อเก็บข้อมูลบริบทของพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยว และวิถีชีวิตชุมชนรอบสนามกีฬาชนไก่

3.3 แบบสัมภาษณ์ (Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) แบบปลายเปิด เพื่อเจาะลึกถึงศักยภาพ อุปสรรค และแนวทางการพัฒนากลยุทธ์จากมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดการข้อมูล เป็นการศึกษารวบรวมจากการลงพื้นที่จริง โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

4.1 ระยะเตรียมการ ประสานงานและขอความร่วมมือจากสมาคมกีฬาชนไก่ที่ถูกกฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดนครนายก

4.2 ระยะเก็บข้อมูล ลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสอบถาม ณ สนามกีฬาชนไก่จังหวัดนครนายกที่ได้รับอนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการบันทึกเสียงและจดบันทึก (Field Note) ในช่วงเดือนที่มีการจัดกิจกรรมสำคัญและช่วงวันหยุดเทศกาล

4.3 ระยะตรวจสอบและทำความสะอาดข้อมูล (Data Cleaning) ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดจำนวน 400 ชุดอย่างละเอียด ในกรณีที่พบแบบสอบถามที่มีข้อมูลไม่สมบูรณ์ (Incomplete Data) เช่น ผู้ตอบแบบสอบถามข้ามข้อคำถามสำคัญ หรือกรณีที่พบชุดข้อมูลที่มีลักษณะผิดปกติอย่างสุดโต่ง (Outliers) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเที่ยงตรงและคลาดเคลื่อนต่อการวิเคราะห์ผลทางสถิติ ผู้วิจัยจะจัดการตัดชุดข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ดังกล่าวออกจากการประมวลผลทันที โดยใช้เกณฑ์การตัดออกทีละตัวแปร หรือตัดออกทั้งชุดข้อมูล (Listwise Deletion) เพื่อให้มั่นใจว่าชุดข้อมูลสุดท้ายที่นำไปเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพและมีความน่าเชื่อถือสูงสุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป และใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อจัดระดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์การแปลผล 4.51 - 5.00 เห็นด้วย/มีศักยภาพ อยู่ในระดับสูงสุด 3.51 - 4.50 เห็นด้วย/มีศักยภาพ อยู่ในระดับมาก 2.51 - 3.50 เห็นด้วย/มีศักยภาพ อยู่ในระดับปานกลาง 1.51 - 2.50 เห็นด้วย/มีศักยภาพ อยู่ในระดับน้อย 1.00 - 1.50 เห็นด้วย/มีศักยภาพ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ t-test และ One-way ANOVA (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

5.3 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) ใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเริ่มจากการถอดเทปบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ (Verbatim) จากนั้นนำมาจัดหมวดหมู่ประเด็น (Coding) และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) เพื่อลดความลำเอียงของผู้วิจัย

6. กระบวนการสังเคราะห์กลยุทธ์

ผู้วิจัยนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ (ทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว 400 คน) และผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 8 คน) มาบูรณาการและขับเคลื่อนผ่านกระบวนการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ตามลำดับ ดังนี้

6.1 Internal & External Factor Analysis ทำการประเมินและจัดหมวดหมู่ปัจจัยภายใน (จุดแข็ง-จุดอ่อน) และปัจจัยภายนอก (โอกาส-อุปสรรค) ที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศการท่องเที่ยวของกีฬาชนไก่ในจังหวัดนครนายก

6.2 TOWS Matrix นำประเด็นปัจจัยหลักมาทำการจับคู่ไขว้เพื่อสังเคราะห์และพัฒนารอบฉากทัศน์กลยุทธ์ออกมาเป็น 4 มิติหลัก ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก (SO) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) และกลยุทธ์เชิงรับ (WT) จนได้เป็นร่างกลยุทธ์ “นครนายก วิถีไก่ชนสร้างสรรค์”

7. การสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง (Focus Group Validation) ผู้วิจัยจัดให้มีกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิระดับนโยบายและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจำนวน 8 ท่าน โดยกระบวนการในขั้นตอนนี้ได้จัดขึ้นเพียงเพื่อการรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติม แต่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือหลักในการตรวจสอบและรับรองความถูกต้องของร่างกลยุทธ์ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันพิจารณา ตรวจสอบ และประเมินตัวร่างกลยุทธ์ใน 3 มิติสำคัญ ได้แก่ ความเหมาะสมเชิงโครงสร้าง (Suitability) ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและเชิงพาณิชย์ (Feasibility) และการยอมรับได้ของชุมชนและสังคม (Acceptability) ข้อมูลสะท้อนกลับจากขั้นตอนนี้จะถูกนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อยกระดับข้อค้นพบจากการสำรวจทั่วไปให้กลายเป็นโมเดลเชิงกลยุทธ์และนโยบายการเปลี่ยนผ่านพื้นที่สีเทาสู่พื้นที่วัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่มีความสมบูรณ์ทางวิชาการและสามารถนำไปปฏิบัติงานได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาศักยภาพของกีฬาชนไก่ในฐานะทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครนายกจากการบูรณาการข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ พบว่ากีฬาชนไก่ในจังหวัดนครนายกมีศักยภาพที่โดดเด่นในฐานะทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital) ดังนี้

1.1 ศักยภาพมรดกวัฒนธรรมที่มีชีวิต (Living Heritage) ผลการศึกษพบว่ากีฬาชนไก่ในพื้นที่จังหวัดนครนายกไม่ใช่เพียงกิจกรรมสันทนาการ แต่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) ภูมิปัญญาการบริหารสัตว์และศาสตร์สมุนไพร พบการใช้สมุนไพรท้องถิ่นที่หาได้ในเขตป่ารอบต่อเขาใหญ่และพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ไพล ขมิ้นชัน และใบตะไคร้หอม นำมาปรุงตามสูตรโบราณเพื่อใช้ในการประคบและบำรุงกล้ามเนื้อไก่ชน ซึ่งถือเป็นความรู้เฉพาะถิ่น (Tacit Knowledge) ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในระดับสูงมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อถอดบทเรียนภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ได้สะท้อนประโยคทองอันสะท้อนคุณค่าความลึกซึ้งของวิถีวัฒนธรรมนี้ว่า “การต้มยาประคบไก่ไม่ใช่แค่เรื่องทำให้สัตว์แข็งแรง แต่มันคือศาสตร์การอ่านธรรมชาติรอบตัว ขมิ้นไพลจากป่าเขารักษาไก่ได้ฉับไฉน มันก็รักษาและเลี้ยงดูวิถีชีวิตของคนในชุมชนให้อยู่รอดได้ฉับไฉน” และยังได้กล่าวสำคัญถึงจริยธรรมแฝงว่า “เราไม่ได้เลี้ยงไก่ไว้ชนเพื่อพนัน แต่เราเลี้ยงเพื่อสืบต่อวิชายาหม้อหนึ่งสุมไก่หนึ่งหลัง มันคือชีวิต ความผูกพัน และศักดิ์ศรีของบรรพบุรุษที่ส่งต่อมา” การถอดบทเรียนดังกล่าวแฝงกุศโลบายด้านจริยธรรม ความซื่อสัตย์ในการเปรียบไก่ และความเมตตาต่อสัตว์หลังการแข่งขันซึ่งสะท้อนผ่านจารีตประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวนครนายก

1.2 ศักยภาพเชิงพื้นที่และระบบนิเวศทางสังคม (Social Space & Ecosystem) จากการวิเคราะห์พื้นที่สนามกีฬาชนไก่หลักในจังหวัด (โดยเฉพาะสนามคลอง 30 และพื้นที่อำเภอบ้านนา) พบศักยภาพ ดังนี้ 1) พื้นที่ถึงสาธารณะทางวัฒนธรรม สนามกีฬาชนไก่ทำหน้าที่เป็นโหนด (Node) กลางที่เชื่อมโยงคนในชุมชนทุกระดับเข้าด้วยกัน ตั้งแต่ปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกร ไปจนถึงนักท่องเที่ยว สร้างระบบนิเวศทางสังคมที่เข้มแข็ง 2) ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) กีฬาชนไก่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจในฐานราก โดยมีการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่เกี่ยวข้อง เช่น สุ่มไก่ อุปกรณ์ทำแผล และหญ้าสำหรับเลี้ยงไก่ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้เป็นต้นทุนทางกายภาพที่พร้อมรองรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ (Learning Tourism)

1.3 ศักยภาพด้านอัตลักษณ์และซอฟต์แวร์ (Identity & Soft Power) ผู้วิจัยพบว่ากีฬาชนไก่จังหวัดนครนายกมีความเป็นต้นตำรับ (Authenticity) ที่ชัดเจน 1) สายพันธุ์ไก่ชนนครนายก มีการพัฒนาสายพันธุ์ที่มีลักษณะเด่น คือ ว่องไวและแม่นยำ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ การนำเสนอเรื่องเล่า (Storytelling) เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไก่ชนที่เชื่อมโยงกับวิถีกรรมของบรรพบุรุษไทย เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างภาพจำและสร้างแรงดึงดูดใจ (Cultural Attraction) โดยไม่ต้องใช้การบังคับตามแนวคิด Soft Power

2) การเชื่อมโยงกับมาตรฐานสมัยใหม่ ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า หากนำศักยภาพที่มีอยู่มาผสานกับมาตรฐาน มอก. เอส 189 - 2567 จะช่วยยกระดับจากการเป็นเพียงสนามการแข่งขัน สู่การเป็น พื้นที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่มีความชอบธรรมและดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง (Niche Market) ได้อย่างยั่งยืน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพกีฬาชนไก่ในฐานะทุนวัฒนธรรม

รายการประเมินศักยภาพมิติต่างๆ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับศักยภาพ
1. ด้านอัตลักษณ์และภูมิปัญญา (เช่น สมุนไพร, สายพันธุ์ไก่)	4.40	0.52	มากที่สุด
2. ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิต	4.25	0.61	มาก
3. ด้านความพร้อมของทุนทางกายภาพ (สนามและอุปกรณ์)	3.80	0.74	มาก
4. ด้านการเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆ	3.50	0.82	ปานกลาง
5. ด้านการยอมรับและภาพลักษณ์ทางสังคม	2.60	0.95	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.71	0.73	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยสามารถวิเคราะห์ประเด็นสำคัญได้ดังนี้ จุดแข็งที่โดดเด่นที่สุด (Core Potential) นักท่องเที่ยวให้การยอมรับในด้านอัตลักษณ์และภูมิปัญญาสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.40$) ซึ่งหมายความว่า ศาสตร์การใช้สมุนไพรพื้นบ้านของนครนายกและการรักษาความบริสุทธิ์ของสายพันธุ์ไก่ชน คือ หัวใจหลักที่ นักท่องเที่ยวมองว่ามีคุณค่าและเป็นทุนวัฒนธรรมที่เข้มแข็งที่สุดมิติด้านวิถีชีวิต คะแนนในด้านคุณค่าทาง ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิต ($\bar{X} = 4.25$) สะท้อนว่ากีฬาชนไก่ถูกมองว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิต (Living Culture) ที่มีความผูกพันกับชุมชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่การจัดฉากเพื่อการท่องเที่ยวอุปสรรคสำคัญ (Critical Obstacle) คะแนนในด้านการยอมรับและภาพลักษณ์ทางสังคมต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.60$) ชี้ให้เห็นว่าแม้จะมีทุน วัฒนธรรมที่ดีเยี่ยม แต่ภาพลักษณ์เรื่องการพนันและข้อกีดขวางทางสังคมยังเป็นตัวฉุดรั้ง ที่ทำให้ศักยภาพโดยรวมไม่ ถูกแสดงออกอย่างเต็มที่โอกาสในการพัฒนา คะแนนด้านการเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่นๆ ที่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$) บ่งบอกว่านักท่องเที่ยวยังไม่เห็นความเชื่อมโยงระหว่างสนามไก่ชนกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในจังหวัด นครนายก ซึ่งเป็นช่องว่างที่กลยุทธ์การท่องเที่ยวต้องเข้ามาปิดช่องว่างนี้ ดังนั้นผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่ากีฬาชนไก่ จังหวัดนครนายกมีศักยภาพในระดับสูงมาก ในด้านทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญา แต่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการ เพื่อเปลี่ยนทุนเหล่านี้ให้กลายเป็นประสบการณ์การท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับมาตรฐานความปลอดภัยและ สวัสดิภาพสัตว์ เพื่อตอบสนองต่อความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน

1.4 ทศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อกีฬาชนไก่จังหวัดนครนายกในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน เพื่อทำความเข้าใจถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการเดินทาง และระดับทัศนคติที่มีต่อศักยภาพของกีฬาชนไก่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวจากการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มเป้าหมาย หลักที่ให้ความสนใจกีฬาชนไก่ในจังหวัดนครนายกมีลักษณะเด่นที่สะท้อนถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ ดังนี้ เพศและ อายุ ส่วนใหญ่เป็น เพศชาย (ร้อยละ 60.00) โดยมีช่วงอายุที่พบมากที่สุดคือ 41 - 50 ปี (ร้อยละ 45.75) ซึ่งเป็น วัยทำงานที่มีความมั่นคงและมีความสนใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นสถานะทางเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มี รายได้ต่อ เดือนมากกว่า 30,000 บาท (ร้อยละ 60.00) สะท้อนถึงกำลังซื้อที่สูงและพร้อมสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงประสบการณ์ภูมิปัญญา นักท่องเที่ยวร้อยละ 67.00 เดินทางมาจากภายในจังหวัดนครนายกและจังหวัดใกล้เคียง แสดงให้เห็นถึงลักษณะการท่องเที่ยวระยะสั้น

1.4.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความคาดหวังผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวไม่ได้ มองกีฬาชนไก่เป็นเพียงเกมการพนัน แต่มีแรงจูงใจแฝงด้านอื่น วัตถุประสงค์การเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความ ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตและเรียนรู้ภูมิปัญญา เช่น วิธีการเลี้ยงไก่และการใช้สมุนไพร มากกว่าเข้าชมเพื่อการแข่งขันเพียง อย่างเดียว นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์และการบอกต่อจากคนในพื้นที่เป็นหลัก

1.4.3 ระดับทัศนคติและการรับรู้ต่อศักยภาพการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทัศนคติมาคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อจัดลำดับความสำคัญในมิติต่าง ๆ ดังตาราง

ตารางที่ 2 ระดับทัศนคติและการรับรู้ต่อศักยภาพการท่องเที่ยว

รายการประเมินทัศนคติของนักท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความเห็น
1. ด้านการรับรู้คุณค่ามรดกวัฒนธรรมและภูมิปัญญา	4.40	0.48	มากที่สุด
2. ด้านความต้องการสัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่น	4.15	0.55	มาก
3. ด้านภาพลักษณ์และความปลอดภัยทางชีวภาพ (Bio-security)	2.80	0.89	ปานกลาง
4. ด้านความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในสนาม	3.10	0.72	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.61	0.66	มาก

จากตารางที่ 2 ระดับทัศนคติและการรับรู้ต่อศักยภาพการท่องเที่ยว สามารถจำแนกประเด็นการวิเคราะห์ตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1) การรับรู้คุณค่ามรดกวัฒนธรรมและภูมิปัญญา (จุดแข็งหลัก) รายการประเมินนี้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ 4.40 (ระดับมากที่สุด) โดยมีค่า S.D. ต่ำเพียง 0.48 สะท้อนให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความเห็นที่สอดคล้องกันอย่างมากว่า กีฬาชนไก่ในจังหวัดนครนายกมีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่แข็งแกร่ง ทั้งในด้านศาสตร์การเลี้ยงและสมุนไพรประคบ ข้อมูลนี้ยืนยันว่าเนื้อหาวัฒนธรรม (Cultural Content) คือจุดขายหลัก (Unique Selling Point) ที่นักท่องเที่ยวให้การยอมรับและเชื่อถือ ซึ่งเป็นฐานรากสำคัญในการผลักดันเป็น Soft Power 2) ความต้องการสัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่น (แรงจูงใจแฝง) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.15 (ระดับมาก) ซึ่งให้เห็นว่านักท่องเที่ยวในปัจจุบันไม่ได้ต้องการเพียงแค่การมานั่งชมการแข่งขัน แต่มีความปรารถนาที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเรียนรู้วิถีชีวิต ตัวเลขนี้สะท้อนถึงโอกาสในการพัฒนาโครงการหรือศูนย์เรียนรู้ที่นักท่องเที่ยวสามารถทดลองทำผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรได้จริง 3) มาตรฐานความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.10 (ระดับปานกลาง) แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างพื้นฐานภายในสนาม (ที่จอดรถ ที่นั่ง ห้องน้ำ) ยังอยู่ในระดับที่พอรับได้ แต่ยังไม่สร้างความประทับใจ เป็นส่วนที่ต้องได้รับการปรับปรุงเชิงกายภาพเพื่อให้รองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มทั่วไป (Mass) ได้ดียิ่งขึ้น 4) ภาพลักษณ์และความปลอดภัยทางชีวภาพ (Bio-security) รายการนี้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 2.80 (ระดับปานกลาง) และมีค่า S.D. ค่อนข้างสูง (0.89) หมายความว่า ความปลอดภัยทางชีวภาพและสวัสดิภาพสัตว์เป็นประเด็นที่นักท่องเที่ยวกังวลมากที่สุด และมีความเห็นที่แตกต่างหลากหลาย ค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าเกณฑ์ความพึงพอใจทั่วไปนี้ ชี้ชัดว่าภาพลักษณ์พื้นที่สีเขียว และความไม่มั่นใจในความสะอาด คืออุปสรรคสำคัญ (Pain Point) ที่ขัดขวางไม่ให้กีฬาชนไก่ก้าวสู่การเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวระดับสากล

1.4.4 วิเคราะห์เชิงลึกจากผลการศึกษา (Gap Analysis) จากตัวเลขทางสถิติข้างต้น สามารถวิเคราะห์ประเด็นสำคัญที่พบในกลุ่มนักท่องเที่ยว 400 คนได้ดังนี้ 1) การยอมรับในคุณค่า (High Perception) นักท่องเที่ยวให้คะแนนด้านภูมิปัญญาสูงถึง 4.40 แสดงว่ากลุ่มเป้าหมายมองเห็นมูลค่าของ Soft Power ที่ซ่อนอยู่ในกีฬาชนไก่ นครนายกอย่างชัดเจน 2) ข้อกังวลด้านมาตรฐาน (Critical Concern) คะแนนด้านภาพลักษณ์และความปลอดภัยทางชีวภาพอยู่ที่เพียง 2.80 ซึ่งต่ำกว่าด้านอื่นอย่างมีนัยสำคัญ ผลลัพธ์นี้ระบุชัดเจนว่านักท่องเที่ยวมีความกังวลเรื่องสุขอนามัย มาตรฐานความสะอาด และสวัสดิภาพสัตว์ 3) โอกาสทางการตลาด ทัศนคติด้านความต้องการประสบการณ์เชิงลึก (4.15) บ่งบอกว่าหากมีการจัดการสนามให้สะอาดและมีกิจกรรมเรียนรู้ (เช่น Work-shop สมุนไพร) นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้พร้อมที่จะเข้าร่วมและเพิ่มเวลาพำนักในจังหวัดนครนายกมากขึ้น ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มที่มีคุณภาพและยอมรับในคุณค่าของ ภูมิปัญญาชนไก่ นครนายก แต่คอขวดสำคัญที่ฉุดรั้งพฤติกรรมการท่องเที่ยวคือความกังวลด้านมาตรฐานการจัดการและสุขอนามัย ดังนั้นการพัฒนาสนามให้เข้าสู่มาตรฐาน มอก. เอส 189 - 2567 จึงเป็นปัจจัยตัดสิน (Decisive Factor) ในการเปลี่ยนทัศนคติเชิงลบให้เป็นความเชื่อมั่นในระดับสากล

1.4.5 การวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์และการยอมรับทางสังคม เพื่อให้การกำหนดกลยุทธ์มีความจำเพาะเจาะจงและตรงเป้าหมายยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำสถิติเชิงอนุมานมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็น พบข้อค้นพบสำคัญว่า ปัจจัยด้านอายุและรายได้ต่อเดือนมีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยจากการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ระบุว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 21 - 30 ปี และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่อภาพลักษณ์และความปลอดภัยทางชีวภาพต่ำกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญ ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นอย่างเฉพาะเจาะจงว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่และกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีกำลังซื้อสูงเป็นกลุ่มที่มีความอ่อนไหว ต่อประเด็นภาพลักษณ์พื้นที่สีเทาและมาตรฐานสวัสดิภาพสัตว์เป็นอย่างมาก ดังนั้น ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์และระบบการจัดการสนามให้เข้าสู่มาตรฐาน มอก. เอส 189-2567 จึงต้องมุ่งเน้นการสื่อสารและการออกแบบประสบการณ์ที่ตอบโจทย์ความคาดหวังของประชากรกลุ่มนี้เป็นหลัก เพื่อปิดช่องว่างและดึงดูดกลุ่มเป้าหมายคุณภาพเข้าสู่พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การใช้กีฬาชนไก่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครนายก จากการนำผลการวิเคราะห์ศักยภาพและช่องว่าง (Gap Analysis) มาสังเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมผ่าน TOWS Matrix ผู้วิจัยได้พัฒนากลยุทธ์ “นครนายก วิถีไก่ชนสร้างสรรค์” ภายใต้แนวคิด สร้างสรรค์ มาตรฐาน และยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่

2.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับอัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรมและภูมิปัญญา (Heritage Identity Elevation) มุ่งเน้นการปรับปรุงเนื้อหา (Content) ของกีฬาชนไก่ให้เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่า 1) การจัดการความรู้ (KM) รวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาการบริหารไก่ชนด้วยสมุนไพรท้องถิ่น และตำราการดูแลรักษาไก่ชนสายพันธุ์นครนายก เพื่อป้องกันการสูญหายของภูมิปัญญา 2) การสร้างเรื่องเล่า (Storytelling) เปลี่ยนการสื่อสารจากการมุ่งเน้นผลแพ้ชนะ มาเป็นการเล่าเรื่องวิถีชีวิต ความผูกพันระหว่างคนกับสัตว์ และประวัติศาสตร์ไก่ชนที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ไทย เพื่อสร้างเสน่ห์ในฐานะ Soft Power

2.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ มุ่งเน้นการสร้างกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ 1) เส้นทางท่องเที่ยวบูรณาการ ออกแบบเส้นทางเชื่อมโยงสนามกีฬาชนไก่ - ฟาร์มเพาะเลี้ยง - แหล่งท่องเที่ยวหลัก เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในจังหวัดนครนายกนานขึ้น 2) กิจกรรมสร้างสรรค์ (Creative Workshop) พัฒนากิจกรรมแบบลงมือทำ (Hands-on) เช่น การสาธิตการทำสมุนไพรประคบไก่ การทดลองทำอาหารไก่สูตรโบราณ เพื่อเปลี่ยนจากผู้ชม ให้เป็นผู้เรียนรู้

2.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการร่วมโดยชุมชนและเครือข่ายภาคี (Collaborative Governance) มุ่งเน้นการสร้างกลไก การบริหารจัดการที่โปร่งใสและเป็นธรรม 1) เครือข่ายเศรษฐกิจฐานราก ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกหญ้าและสมุนไพรเพื่อป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมไก่ชนและการท่องเที่ยว เพื่อให้เม็ดเงินกระจายลงสู่ชุมชนโดยตรง 2) คณะทำงานขับเคลื่อนระดับพื้นที่ จัดตั้งกลไกความร่วมมือระหว่างเจ้าของสนามไก่ชน ปราชญ์ชาวบ้าน และหน่วยงานรัฐ เพื่อกำกับดูแลจริยธรรมและมาตรฐานการท่องเที่ยวร่วมกัน

2.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสนับสนุนเชิงนโยบายและมาตรฐานสากล มุ่งเน้นการสร้างเชื่อมั่น และทำลายภาพลักษณ์เชิงลบ 1) มาตรฐาน มอก. เอส 189 - 2567 ผลักดันให้สนามกีฬาชนไก่ในจังหวัดนครนายกเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐาน มอก. เอส เพื่อยืนยันความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosecurity) สุขอนามัย และสวัสดิภาพสัตว์ 2) Stadium Branding ยกย่องสนามกีฬาให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวคุณภาพสูง ที่สะอาด ปลอดภัย และเข้าถึงได้ง่ายสำหรับคนทุกวัย เพื่อลดอคติทางสังคมและสร้างความชอบธรรมในการสนับสนุนจากภาครัฐ

ตารางที่ 3 แผนงานภายใต้กลยุทธ์ “นครนายก วิถีไกชนสร้างสรรค์”

ยุทธศาสตร์	โครงการ/กิจกรรมสำคัญ	ผลผลิตที่คาดหวัง (Output)
1. ยกระดับอัตลักษณ์	จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ไกชนมีชีวิต	ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม
2. ออกแบบประสบการณ์	เส้นทางท่องเที่ยว The Route of Champions	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสายใหม่
3. การจัดการร่วม	วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไกชน	รายได้เสริมของเกษตรกรในพื้นที่
4. สนับสนุนนโยบาย	โครงการสนามไกชนปลอดภัย มาตรฐาน มอก. เอส	ความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีสู่สากล

กลยุทธ์ทั้ง 4 ด้านนี้ทำหน้าที่เสมือนจิ๊กซอว์ ที่เชื่อมต่อกัน โดยมียุทธศาสตร์ที่ 4 (มาตรฐาน มอก. เอส) เป็นฐานรากในการสร้างความยอมรับ และมียุทธศาสตร์ที่ 1 และ 2 เป็นแรงขับเคลื่อนในการสร้างรายได้ หากมีการดำเนินการอย่างบูรณาการ จะสามารถเปลี่ยนกีฬาชนไกจากพื้นที่สี่เทาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่โดดเด่นของจังหวัดนครนายกได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การใช้กีฬาชนไกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก จากการจัดสนทนากลุ่ม ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิระดับนโยบายและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจำนวน 8 ท่าน เพื่อประเมินรับรองร่างกลยุทธ์ ผลการประเมินพบว่า

3.1 ด้านความเหมาะสมเชิงโครงสร้าง (Suitability) ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่ากลยุทธ์มีความเหมาะสมในระดับสูงมาก เนื่องจากสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และโมเดลเศรษฐกิจ BCG ที่มุ่งเน้นการนำทุนทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม (Soft Power) กับการท่องเที่ยว

3.2 ด้านความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Feasibility) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า กลยุทธ์นี้มีความเป็นไปได้สูง โดยเฉพาะการกำหนดให้ มาตรฐาน มอก. เอส 189-2567 เป็นเครื่องมือหลัก ซึ่งถือเป็นนวัตกรรมเชิงนโยบายที่สามารถแก้ปัญหาภาพลักษณ์และคลายข้อกังวลด้านสวัสดิภาพสัตว์ของนักท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

3.3 ด้านการยอมรับได้ของชุมชนและสังคม (Acceptability) การกำหนดให้มียุทธศาสตร์การจัดการร่วมโดยชุมชน ช่วยสร้างประโยชน์ร่วม (Shared Value) ให้กับห่วงโซ่อุปทานในพื้นที่ ทำให้กลยุทธ์นี้ได้รับการยอมรับจากภาคประชาชน และสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่านพื้นที่สี่เทาสู่พื้นที่วัฒนธรรมสร้างสรรค์ได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์ศักยภาพของกีฬาชนไกในฐานะทุนวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า กีฬาชนไกในจังหวัดนครนายกมีศักยภาพในระดับมากที่สุดในด้านอัตลักษณ์และภูมิปัญญา ($\bar{X} = 4.40$) โดยเฉพาะมิติของมรดกวัฒนธรรมที่มีชีวิตและการเป็นพื้นที่ทางสังคม ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ 1.1) ภูมิปัญญาการบริบาลสัตว์และศาสตร์สมุนไพรท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพที่โดดเด่นที่สุด คือ ศาสตร์การใช้สมุนไพรประคบและการคัดเลือกสายพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ กิรานนท์ และคณะ เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ชนในเขตภาคกลาง ที่ระบุว่าการเล่นไก่ชนเป็นศูนย์รวมขององค์ความรู้ด้านสรีรวิทยาพื้นบ้านและการใช้สมุนไพรบำบัด (วิวัฒน์ กิรานนท์ และคณะ, 2563) ซึ่งเป็นจุดแข็งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพสัตว์ได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Bourdieu, P. เกี่ยวกับทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital) ที่ระบุว่าความรู้เฉพาะทางที่สะสมมานานสามารถแปรเปลี่ยนเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจได้เมื่อมีการจัดการที่เหมาะสม (Bourdieu, P., 1986) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบที่แตกต่างและไม่สอดคล้องกับวรรณกรรมในอดีต เช่น งานวิจัยของ ภูมิพัฒน์ ต๋วยสาร ที่มักตีกรอบและนิยามภาพจำของสนามกีฬาชนไกว่าเป็นเพียงพื้นที่รองรับกิจกรรมนันทนาการชายขอบ หรือเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาเรื่องการกำกับดูแลการพนันเสี่ยงโชคเป็นหลัก (ภูมิพัฒน์ ต๋วยสาร, 2563) แต่ผลการศึกษาเชิงปริมาณครั้งนี้กลับพบจุดเปลี่ยนพฤติกรรมสำคัญ

ว่านักท่องเที่ยวยุคปัจจุบันมีความต้องการแฝงในการเข้าไปสัมผัสประสบการณ์และเรียนรู้ภูมิปัญญาศาสตร์สมุนไพร สูงเป็นอันดับแรก ($\bar{x} = 4.40$) มากกว่าการเข้าชมเพื่อผลการแข่งขันเพียงอย่างเดียว ปรากฏการณ์ที่แตกต่างนี้สามารถอธิบายเหตุผลได้ด้วย ทฤษฎีเศรษฐกิจเชิงประสบการณ์ (Experience Economy) ของ Pine, B. J., & Gilmore, J. H. ซึ่งชี้ให้เห็นว่า แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ได้ยกระดับจากการแสวงหาความบันเทิงแบบตั้งรับ (Passive Entertainment) ไปสู่การโหยหาคุณค่าความแท้จริง (Pine, B. J. & Gilmore, J. H., 1999) และต้องการมีส่วนร่วมเชิงรุก (Active Participation) เพื่อรับประสบการณ์การเรียนรู้เชิงลึก ที่ช่วยเพิ่มพูนปัญญาและสร้างความหมายให้แก่การเดินทาง ผลสรุปในประเด็นนี้ส่งผลต่อการวางนโยบายของจังหวัดนครนายกโดยตรง โดยหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดควรเปลี่ยนบทบาทจากการตั้งรับหรือกำกับดูแลเชิงปราบปรามพื้นที่สันทนาการเป็นผู้กำหนดนโยบายเชิงรุกด้วยการยกระดับฟาร์มเพาะเลี้ยงและปราชญ์ชาวบ้านขึ้นเป็นศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาสมุนไพรไทยถิ่นที่มีชีวิต พร้อมบรรจุเข้าสู่นโยบายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนการกระจายรายได้สู่เกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพรต้นน้ำในชุมชนอย่างแท้จริง 1.2) สนามโกชนในฐานะพื้นที่ทางสังคมและนิเวศวัฒนธรรม ผลการวิจัยที่พบว่าสนามโกชนเป็นโหนด (Node) กลางที่เชื่อมโยงคนในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา สุฉายา ที่ชี้ให้เห็นว่าสนามโกชนเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางสังคมและเป็นพื้นที่สืบทอดมรดกภูมิปัญญาของชาติ (สุกัญญา สุฉายา, 2557) ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า จังหวัดนครนายกสามารถใช้ต้นทุนระบบนิเวศทางสังคมนี้เป็นฐานในการสร้างพื้นที่กลางทางวัฒนธรรม (Cultural Common Space) เพื่อสร้างความร่วมมือแบบภาคีเครือข่ายในการเฝ้าระวังและจัดการตนเองของชุมชน ลดความขัดแย้งระหว่างจารีตประเพณีดั้งเดิมกับข้อบังคับทางกฎหมายสมัยใหม่ 1.3) การยกระดับสู่ Soft Power และข้อจำกัดด้านภาพลักษณ์ แม้จะมีทุนวัฒนธรรมสูง แต่ผลวิจัยระบุว่าภาพลักษณ์เชิงลบเป็นอุปสรรคสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาจารย์ สัมฤทธิ์ทอง ที่ทำการศึกษาเรื่องสวัสดิภาพสัตว์กับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา โดยระบุว่าอคติทางสังคมเรื่องการทารุณกรรมสัตว์ คือ ปรากฏการณ์ที่กั้นขวางการพัฒนา (ปาจารย์ สัมฤทธิ์ทอง, 2568) สอดคล้องกับข้อค้นพบในจังหวัดนครนายกที่ได้คะแนนด้านภาพลักษณ์ต่ำที่สุด ($\bar{x} = 2.60$) ส่งผลให้การพัฒนาศักยภาพนี้จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารการตลาดและการนำมาตรฐานสากล (เช่น มอก. เอส) มาสร้างความชอบธรรม (Legitimacy)

2. การพัฒนากลยุทธ์การใช้กีฬาชนไก่ส่งเสริมการท่องเที่ยวกลยุทธ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านจากกิจกรรมนันทนาการชายขอบ สู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างสรรค์ โดยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ 2.1) การออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ (Learning Experience Design) ยุทธศาสตร์ที่เน้นการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวบูรณาการและการทำ Creative Workshop สอดคล้องกับ ทฤษฎีเศรษฐกิจเชิงประสบการณ์ (Experience Economy) ของ Pine, B. J., & Gilmore, J. H. ซึ่งระบุว่าคุณค่าสูงสุดของการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันคือการที่นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม (Active Participation) และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Pine, B. J. & Gilmore, J. H., 1999) ข้อค้นพบที่ว่านักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้ศาสตร์สมุนไพรประกอบไก่อมากกว่าการชมการแข่งขันเพียงอย่างเดียว สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสในการสร้างรายได้ใหม่จากการบริการความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา ที่ระบุว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพต้องเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับของจริง (Authenticity) ผ่านกิจกรรมที่ลงมือทำได้จริง (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2560) 2.2) การใช้เรื่องเล่า (Storytelling) เพื่อสร้าง Soft Power การนำประวัติศาสตร์และจริยธรรมนักสู้มาเป็นจุดขาย สอดคล้องกับแนวคิดของ Nye, J. S. เกี่ยวกับซอฟต์แวร์-พาวเวอร์ (Soft Power) ที่เน้นการสร้างความคิดใจผ่านทุนวัฒนธรรม (Nye, J. S., 2004) ข้อมูลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติคุณ นกสวน และคณะ เรื่องการพัฒนาการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโกชน ซึ่งพบว่าการเล่าเรื่อง (Storytelling) ที่เชื่อมโยงกับความผูกพันระหว่างคนกับสัตว์ ช่วยลดแรงต้านทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางจิตใจให้กับกิจกรรมท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี (กิตติคุณ นกสวน และคณะ, 2565) 2.3) มาตรฐานความปลอดภัยทางชีวภาพ

(Biosecurity) และความชอบธรรม ยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นมาตรฐาน มอก. เอส 189-2567 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาจริย์ สัมฤทธิ์ทอง ที่ชี้ชัดว่ามาตรฐานสุขอนามัยและสวัสดิภาพสัตว์คือปัจจัยตัดสินความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสัตว์ในระดับสากล (ปาจริย์ สัมฤทธิ์ทอง, 2568) ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญและมีความกังวลต่อมาตรฐานภาพลักษณ์และความปลอดภัยทางชีวภาพ (Bio-security) สูงที่สุด ($\bar{X} = 2.80$) จนกลายเป็นข้อขัดแย้งสำคัญ สามารถอธิบายเชิงลึกได้ด้วย ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการพื้นฐาน และพฤติกรรมผู้บริโภคในยุค New Normal ซึ่งระบุว่า ความต้องการด้านความปลอดภัยและสุขอนามัย ได้ขยับขึ้นมาเป็นเงื่อนไขพื้นฐานอันดับแรกสุดในการตัดสินใจเลือกจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว หากระบบบริหารจัดการสนามขาดความสะอาดและระบบการควบคุมโรคที่น่าเชื่อถือ ต่อให้ตัวมรดกวัฒนธรรมจะมีคุณค่าสูงเพียงใด ก็จะไม่สามารถแปรเปลี่ยนเป็นมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์หรือสร้างแรงดึงดูดใจ (Soft Power) ให้แก่นักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพได้ สอดคล้องกับแนวทางของกรมการท่องเที่ยว ในเรื่องการยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพที่ให้ความสำคัญกับความสะอาดและจริยธรรม (กรมการท่องเที่ยว, 2562)

3. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ “นครนายกวิถีไก่นสร้างสรรค์” ได้รับการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับสูงมาก โดยเฉพาะการใช้กลไกมาตรฐาน มอก. เอส เป็นตัวขับเคลื่อน ซึ่งสามารถอธิบายผลได้ดังนี้ 1) ความสอดคล้องเชิงยุทธศาสตร์และนโยบายภาครัฐ การที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่ากลยุทธ์มีความเหมาะสมสูง เนื่องจากมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2565) ที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมูลค่าสูงจากฐานทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรม (BCG Model) สอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ กุสุมาวลี ที่กล่าวถึงการยกระดับวิสาหกิจชุมชนสู่มาตรฐานสากลว่าต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมกับระบบการจัดการสมัยใหม่ (สมบัติ กุสุมาวลี, 2564) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวในยุคใหม่ 2) การทำลายอคติทางสังคมด้วยมาตรฐานคุณภาพ ประเด็นความปลอดภัยทางชีวภาพ (Bio-security) และสวัสดิภาพสัตว์ที่ระบุในกลยุทธ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาจริย์ สัมฤทธิ์ทอง ที่เน้นย้ำว่า ความชอบธรรม (Legitimacy) ของกิจกรรมการใช้แรงงานหรือกีฬาสัตว์ในการท่องเที่ยว จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีเกณฑ์มาตรฐานที่ตรวจสอบได้ชัดเจน (ปาจริย์ สัมฤทธิ์ทอง, 2568) การนำมาตรฐาน มอก. เอส 189-2567 มาใช้จึงเป็นนวัตกรรมเชิงนโยบายที่ตรงประเด็นที่สุดในการแก้ปัญหาภาพลักษณ์พื้นที่สีเทา สอดคล้องกับแนวคิดของกรมการท่องเที่ยว ในการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, 2562) 3) ความเป็นไปได้เชิงปฏิบัติและการยอมรับของชุมชน (Social Acceptability) กลยุทธ์ที่เน้นการจัดการร่วม (Collaborative Governance) ได้รับการประเมินว่ามีความเป็นไปได้สูงในทางปฏิบัติ เพราะให้ความสำคัญกับห่วงโซ่มูลค่าของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรวิทย์ วิริยะศิริวัฒน์ เรื่องโมเดลความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งพบว่ากลยุทธ์จะประสบความสำเร็จได้ต้องสร้างประโยชน์ร่วม (Shared Value) ระหว่างผู้ประกอบการและคนในท้องถิ่น (ธีรวิทย์ วิริยะศิริวัฒน์, 2565) ซึ่งกลยุทธ์ของนครนายกได้ออกแบบให้เกษตรกรผู้ปลูกหญ้าและสมุนไพรได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวนี้ด้วย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การใช้กีฬาชนไก่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครนายกสามารถสรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ ด้านศักยภาพทุนวัฒนธรรม กีฬาชนไก่ในจังหวัดนครนายกมีต้นทุนทางภูมิปัญญาที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะศาสตร์การใช้สมุนไพรพื้นบ้านและการคัดเลือกสายพันธุ์ไก่ชนที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น สนามกีฬาชนไก่ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ทางสังคมที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตเกษตรกรรมและจริยธรรมนักสู้เข้าด้วยกัน ซึ่งถือเป็นมรดกวัฒนธรรมที่มีชีวิต (Living Culture) ที่มีคุณค่าสูง ด้านทัศนคติและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

กลุ่มเป้าหมายหลักเป็นนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีกำลังซื้อสูงและมีความสนใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้การยอมรับในคุณค่าของอัตลักษณ์ไก่ชน แต่ยังมีข้อกังวลอย่างมีนัยสำคัญในด้านมาตรฐานสุขอนามัย ความสะอาด และสวัสดิภาพสัตว์ภายในสนาม ด้านกลยุทธ์การพัฒนา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กลยุทธ์ “นครนายก วิถีไก่ชน สร้างสรรค์” 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การยกระดับอัตลักษณ์, การออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยว, การจัดการร่วมโดยชุมชน และการสนับสนุนเชิงนโยบายผ่านมาตรฐาน มอก. เอส ซึ่งได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานจริงในระดับสูง นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ได้นำเสนอแนวปฏิบัติในการเปลี่ยนผ่านพื้นที่สี่เท่าให้กลายเป็นพื้นที่วัฒนธรรมสร้างสรรค์ โดยใช้มาตรฐานความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นแกนกลาง โมเดลเชิงกลยุทธ์นี้มีความยืดหยุ่นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ เป็นกรอบแนวทางสำหรับจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศที่มีทุนวัฒนธรรมประเภทกีฬาสัตว์พื้นบ้าน (เช่น กีฬาชนโคในภาคใต้ หรือชนแมงกว้างในภาคเหนือ) เพื่อยกระดับมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้สู่การเป็น Soft Power ที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจบนฐานของการมีสวัสดิภาพสัตว์และสุขอนามัยที่ได้มาตรฐานระดับสากล ซึ่งมีข้อเสนอแนะจากงานวิจัย ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานการบังคับใช้มาตรฐานเพื่อแก้ปัญหาภาพลักษณ์ เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความกังวลด้านสุขอนามัยอย่างมีนัยสำคัญ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (เช่น สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและกรมการท่องเที่ยว) จึงต้องเร่งส่งเสริมและบังคับใช้มาตรฐาน มอก. เอส 189 - 2567 สำหรับสนามกีฬาชนไก่ในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยทางชีวภาพและสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งเป็นจุดชี้ขาดในการดึงดูดนักท่องเที่ยวสากล 2) ข้อเสนอแนะต่อชุมชน/สังคม การยกระดับภูมิปัญญาสู่กิจกรรมเชิงประสบการณ์ ข้อมูลยืนยันว่านักท่องเที่ยวไม่ได้ต้องการเพียงเข้าชมการแข่งขัน ผู้ประกอบการสนามและปราชญ์ชาวบ้านจึงควรปรับรูปแบบการให้บริการ โดยเพิ่มกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ เช่น การสาธิตการทำยาสมุนไพรประคบไก่ หรือคอร์สเรียนรู้การดูแลรักษาไก่ชน เพื่อตอบสนองพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่โยกย้ายประสบการณ์เชิงลึก และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อยอดเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนนำองค์ความรู้ด้านสมุนไพรประคบไก่ชนมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูป (เช่น สเปรย์สมุนไพรคลายกล้ามเนื้อสำหรับสัตว์เลี้ยงทั่วไป ยาหม่อง หรือเครื่องจักสานสมุนไพร) เพื่อสร้างห่วงโซ่มูลค่าเพิ่ม (Value Chain) และเป็นสินค้าของที่ระลึกที่สามารถกระจายรายได้สู่เกษตรกรในพื้นที่โดยตรง 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การบูรณาการนโยบาย Soft Power ระดับพื้นที่ จังหวัดนครนายกควรประกาศนโยบายสนับสนุนให้พื้นที่สนามกีฬาชนไก่ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานเป็นพื้นที่วัฒนธรรมสร้างสรรค์ อย่างเป็นทางการ โดยบรรจุกิจกรรมเหล่านี้เข้าไว้ในปฏิทินการท่องเที่ยวของจังหวัด และเชื่อมโยงเส้นทางกับแหล่งท่องเที่ยวหลักอื่น ๆ เพื่อดึงดูดงบประมาณสนับสนุนตามแผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ BCG ของรัฐบาล 4) ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินความคุ้มค่าและผลตอบแทนทางสังคม (SROI) หลังจากที่มีสนามกีฬาชนไก่นำมาตรฐาน มอก. เอส 189 - 2567 ไปปฏิบัติใช้จริง เพื่อวัดผลกระทบเชิงบวกที่เกิดขึ้นต่อชุมชน และควรมีการศึกษาเปรียบเทียบหรือนำโมเดล ไปทดลองใช้กับบริบทของทุนวัฒนธรรมประเภทกีฬาสัตว์พื้นบ้านในภูมิภาคอื่น (เช่น กีฬาชนโคในภาคใต้ หรือชนแมงกว้างในภาคเหนือ) เพื่อทดสอบความยืดหยุ่นของกลยุทธ์และพัฒนาเป็นคู่มือแนวปฏิบัติที่ดีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2562). มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กิตติคุณ นกสวน และคณะ. (2565). การพัฒนาการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไก่ชน. วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการสื่อสาร, 9(1), 12-25.
- ธัญพจน์ วิริยะศิริวัฒน์. (2565). โมเดลความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.

- ปจรรย์ สัมฤทธิ์ทอง. (2568). การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและมาตรฐานสวัสดิภาพสัตว์ในประเทศไทย. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม, 10(2), 45-60.
- ภูมิพัฒน์ ตัญสาร. (2563). ปัญหาสำหรับการกำกับดูแลกิจการการพนัน: กรณีศึกษาการเล่นพนันชนไก่ในประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิวัฒน์ กิรานนท์ และคณะ. (2563). รายงานการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ชนในเขตภาคกลาง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.).
- สมบัติ กุสุมาวลี. (2564). การยกระดับวิสาหกิจชุมชนสู่มาตรฐานสากลในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุกัญญา สุฉฉายา. (2557). ไก่ชนไทย มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), Handbook of theory and research for the sociology . New York, NY: Greenwood.
- Nye, J. S. (2004). Soft power: The means to success in world politics. New York, NY: Public Affairs.
- Pine, B. J. & Gilmore, J. H. (1999). The experience economy: Work is theatre & every business a stage. Boston, MA: Harvard Business School Press.